

**MOTIVATION AS A DETERMINING COMPONENT
OF THE SUCCESSFUL TRAINING OF BANDURA PLAYERS
IN A MUSIC-PEDAGOGICAL INSTITUTION: A PRACTICAL ASPECT**

**МОТИВАЦІЯ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ СКЛАДНИК УСПІШНОГО
НАВЧАННЯ БАНДУРИСТІВ У МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОМУ
ЗАКЛАДІ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ**

Chernetska N. H. Чернецька Н. Г.

*Candidate of Art Studies,
Senior Lecturer at the Department
of Musik Art
Lesya Ukrainka Volyn
National University
Lutsk, Ukraine*

*кандидат мистецтвознавства,
старший викладач кафедри
музичного мистецтва
Волинський національний університет
імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

Мотивація навчання є однією з найактуальніших проблем у педагогічних дослідженнях, зокрема, в музичній педагогіці провідною постає проблема формування мотивації навчання гри на музичних інструментах.

У системі початкової музичної освіти цю проблеми досліджували педагоги-практики А. Береза (2010), В. Буханевич (2018), І. Ростовська (2015), А. Бондаренко та О. Наливайко (2021), Л. Псарьова (2018) й інші. Стимулювання мотиваційної сфери студентів естрадного співу музично-педагогічних закладів висвітлено у дослідженні Зарицьких (2018). Актуальність даної розвідки зумовлена певним нівелюванням значущості мотивації до навчання гри на музичних інструментах у музично-педагогічному закладі, зокрема, у класі бандури.

Мета – обґрунтувати фактори формування мотивації студентів-бандуристів у музично-педагогічному закладі.

За визначенням С. Занюк, «Мотивація – це сукупність спонукальних факторів (усі мотиви, потреби, стимули, ситуативні чинники), які спонукають поведінку і активність особистості» [2, с. 292]. Отже, під мотивацією ми розуміємо сукупність факторів, які спонукають студента-бандуриста активно і цілеспрямовано навчатися гри на інструменті, а також бажання студента засвоювати матеріал свідомо, не з примусу чи обов'язку.

На жаль, нині бандура ще не набула широкої популярності в закладах освітнього та культурно-мистецького спрямування. Якщо не враховувати не надто велику аудиторію поціновувачів та патріотів бандурного мистецтва, то загальне відношення українців до бандури на 10-му році війни з російською федерацією, м'яко кажучи, є пасивним. Нині перед державою

з'явилися нові виклики і один з них – об'єднати усіх українців в єдину сильну націю, здатну дати відсіч ворогу, розвиваючи, виховуючи і примножуючи патріотичні якості у наших дітей і молоді. Ми вважаємо, що вагомим об'єднуючим чинником є наш національний інструмент – бандура, яка спроможна достукатись до сердець і душ українців, адже несе в собі, окрім музично-естетичного навантаження, ще й енергетику минулих поколінь, вона є виразником національної ідентичності, своєрідним «музичним кодом» українського народу.

Насамперед популяризацію бандури мають підтримати владні структури усіх рівнів, активно сприяти її впровадженню в дошкільних, шкільних і позашкільних освітніх закладах та створити умови для її активного розвитку: найперше – увести безкоштовне навчання гри на бандурі в усіх ланках музичної освіти (школа, коледж, ЗВО), забезпечити новими якісними інструментами, залучати бандуристів-виконавців до участі у концертах державного і обласного рівня. Так, це не буде комерційний проєкт і матеріального прибутку тут чекати не слід, однак це буде вагомий вклад у майбутні покоління українців, в утвердження нашої держави.

Бандура є досить складним інструментом та потребує тривалих і копітких самостійних занять аби досягти професійної майстерності. Тому викладачам бандури ще у мистецьких школах слід виховувати в учнях працелюбність і працьовитість, «посидючість» по відношенню до самостійних занять, «терпимість» щодо настроювання інструмента, плекати у своїх вихованців любов і повагу до бандури, до українського мистецтва, до Української держави. Ще одна особливість навчання гри на бандурі – це унікальне мистецтво бандуристів-співаків, адже воно поєднує в одній особі і співака, і виконавця на інструменті. Науковиця Н. Брояко наголошує, що «...бандурна співогра синтезує два рівноправних різновиди виконавської діяльності вокальний та інструментальний, кожен з яких має свою фахову специфіку й психофізіологічні закономірності функціонування» [1, с. 109]. У порівнянні з академічними та естрадними співаками, які мають «величезну творчу розкіш» – акомпаніатора або записаний акомпанемент (фонограму), співаки-бандуристи повинні професійно співати ще й забезпечити самі себе професійним акомпанементом.

На мотивацію студента-бандуриста найефективніше впливає творча атмосфера на заняттях, професійні поради викладача, схвалення та позитивна оцінка на уроці. Інколи й негативний стан (негативна оцінка викладача, невдоволеність студента собою і бажання виправитись) може стати джерелом пошуку нових способів роботи і самовдосконалення. Слід пам'ятати, що негативні емоції не мають бути тривалими, вони неодмінно повинні перейти у позитивні: найкраще, якщо це відбулося на одному й тому ж занятті і студент «на позитиві» продовжує самостійно опановувати гри на інструменті.

Мотиваційну сферу студента також активізує вдало підібраний репертуар та бажання бездоганно виконати музичний твір. Емоційне задоволення від вдалого публічного виступу на підсумковому контролі або концерті є величезним дієвим стимулом для подальшого навчання. Викладачі-практики стверджують, що «...естетичне задоволення, яке неодмінно відчуває учень від вдалого публічного виступу, має величезне виховне значення. Тому показ виконавських досягнень необхідний як дійовий стимул для подальшого оволодіння грою на інструменті...» [3, с. 63].

Із власного студентського досвіду авторка статті пересвідчилася, що досить дієвим фактором мотивації навчання у класі бандури є стимулювання творчої ініціативи студента-бандуриста і його залучення до створення власного аранжування для ансамблю бандуристів (це і виховання самостійності у творчому процесі, і творча ініціатива, і «вироблення» власного «композиторського почерку»). Продовженням творчої діяльності студента є самостійне вивчення твору в колективі під досвідченим керівництвом викладача, і на завершення – концертне представлення студентом своєї творчої роботи у ролі диригента. Цей вид роботи був впроваджений у ВДУ імені Лесі України (м. Луцьк) на спеціальності «Музична педагогіка і виховання» у 2000–2005 рр. і поєднував такі освітні компоненти як інструментування, диригування і практика роботи з оркестром (ансамблем).

Хочемо наголосити, що не кожен студент-бандурист може бути концертним виконавцем (на це впливають різні фактори). Водночас, учасником ансамблю може бути кожен. Колективні репетиції та ансамблеві концертні виступи мотивують студента ще більше розвиватися і удосконалюватися у технічному та художньому плані; дослідники зазначають, що «... успішне виконання творів на концертах дають впевненість кожному учасникові колективу у власній індивідуальній майстерності, дають йому можливість на психологічному рівні відчувати себе повноцінною частиною «організму», від якої залежить творче «обличчя» колективу» [4, с. 196].

Опираючись на творчу роботу класу бандури ВНУ імені Лесі Українки (Луцьк), очолювану доценткою М. П. Сточанською, авторка дослідження переконалася, що до найбільш стимулюючих факторів мотиваційної сфери студентів потрібно віднести участь у різноманітних фестивалях і конкурсних змаганнях, «живе» спілкування з конкурсантами та їх викладачами, бандуристами-виконавцями. На жаль, ці проекти переведені в формат on-line з 2020 р. у зв'язку з ковід-карантином, а з 2022 р. – з повномасштабним вторгненням росії.

На думку авторки на відсутність мотивації у студентів вищих музично-педагогічних закладів суттєво впливає нерівномірне завантаження вимогами з фаху студентів-інструменталістів та студентів-естрададників. Для досконалого виконання інструментального твору та досягнення високого рівня підготовки студенту-інструменталісту

потрібно набагато більше затрат (фізичних, емоційних, матеріальних) у порівнянні з вивченням і виконанням вокального твору. Тому, нерідко абітурієнти-бандуристи, які вже мають диплом молодшого спеціаліста і є «співаючими» особистостями, прагнуть полегшити собі навчання, вибираючи фах «естрадний спів».

Також на зниження мотивації студентів-бандуристів впливає «побажання» керівництва дошкільних закладів проводити музичні заняття з дітьми під супровід фортепіано або фонограми, у загальноосвітніх школах уроки музичного мистецтва проводити за допомогою фортепіано чи баяна-акордеона, які є більш гучнішими інструментами. Бандура належить до інструментів камерного звучання і найкраще її тембр прослуховується акустично, без підсилювачів звука і мікрофонів, тому наших українських глядачів потрібно виховувати слухати музику «наживо» і не тільки бандурну. Срібний, не гучний звук бандури може використовуватися і як лікувальна терапія, що нині є нагальною потребою у військових госпіталях та реабілітаційних центрах.

Отже, формування мотиваційної сфери студентів-бандуристів та викладачів по класу бандури залежить насамперед від підтримки керівництва навчального закладу (в ідеалі – від підтримки влади на державному рівні), від створення творчої атмосфери в класі бандури, від самоствердження студента в ансамблі бандуристів, від можливості брати участь у концертних виступах, конкурсних змаганнях та фестивалейних проєктах.

Література:

1. Брояко Н. Психологічні особливості виконавської діяльності бандуриста-вокаліста у процесі співогри. *Імідж сучасного педагога*. № 5(188). 2019. С. 109–114. URL: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-5\(188\)-109-114](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-5(188)-109-114)
2. Занок С. Психологія мотивації: навч. посібник. Київ: Либідь, 2002. 304 с.
3. Ростовська І. О. Формування мотивації учіння гри на фортепіано: навчально-методичний посібник. Ніжин: НДУ імені М. Гоголя, 2015. 159 с.
4. Сточанська М., Чернецька Н. Специфіка роботи з вокальним ансамблем у класі бандури. *Естрадно-вокальне мистецтво: історія, теорія, практика: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції* (1 грудня 2022). Університет Короля Данила. Івано-Франківськ, 2022. С. 193–197. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/21919>